

BEGROOTING VAN UITGAVEN TEN BEHOEVE VAN DE VOL-
TOOING VAN HET VESTINGSTELSEL, DIENST 1903.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, ingevolge de wet van 3 December 1874 (*Staatsblad n°. 193*), houdende bepalingen omtrent het beheer der gelden bestemd tot voltooiing van het vestingstelsel, eene afzonderlijke begrooting van de uitgaven van dit onderwerp, voor den dienst van 1903, bij de wet behoort te worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL 1.

De begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, aangewezen bij de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad n°. 64*), wordt voor den dienst 1903 vastgesteld als volgt:

Artikel 1. Jaarwedden, toelagen en daggelden voor tijdelijk in dienst zijnde civiele ingenieurs, opzichters en teekenaars, toelagen voor officieren en opzichters der genie, reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoefden, aankoop van instrumenten, kaarten en verdere benoodigdheden *f* 60 000.

Art. 2. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve daarvan; aankoop en onteigening van perceelen; kosten van exploten en processen, afkoop van rechten; kosten en ongelden betreffend koop- en andere overeenkomsten; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander voor de navermelde werken ter verbetering van de *Nieuwe Hollandsche Waterlinie*:

1°. verbeteren van inundatiemiddelen in de geheele linie;

2°. verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang, aan werken in de geheele linie *f* 18 500

Art. 3. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve daarvan; aankoop en onteigening van perceelen; kosten van exploten en processen; afkoop van rechten; kosten en ongelden betreffend koop- en andere overeenkomsten; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander voor de navermelde werken ter verbetering van de *Stelling van den Helder*:

verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang, aan werken in de geheele stelling *f* 8 000.

Art. 4. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve daarvan; aankoop en onteigening van perceelen; kosten van exploten en processen; afkoop van rechten; kosten en ongelden betreffend koop- en andere overeenkomsten; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander voor de navermelde werken ter verbetering van de *Stelling van Amsterdam*:

1°. onteigening van gronden en uitvoering van voorbereidende werkzaamheden voor verschillende werken in de stelling;

2°. maken van aardwerken, zandophoogingen, metsel- en betonwerk, enz. voor verschillende werken in de stelling;

3°. maken van bomvrije gebouwen met toebehooren in verschillende werken in de stelling;

4°. maken van pantseringen voor verschillende werken in de stelling;

5°. ophoogen en maken van wegen en inundatiekaden en maken van bruggen en steigers;

6°. inrichten en verbeteren van inundatiemiddelen;

7°. maken van loodsen, munitie- en buskruitmagazijnen;

8°. aanleg van beplantingen;

9°. verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de geheele stelling;

10°. onteigening van gronden en verdere werken ten behoeve van de drinkwatervoorziening;

11°. onteigening van gronden en verdere werken ten behoeve van het inrichten van groepdepots en sectorparken f 939 500.

Art. 5. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken, met den aanleve daarvan; aankoop en onteigening van perceelen; kosten van exploten en processen; afkoop van rechten; kosten en ongelden betreffend koop- en andere overeenkomsten; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander voor de navermelde werken ter verbetering van de *Stelling van 't Hollandsche Diep en het Volkerak*:

verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de positiën van *Willemstad* en *Ooltgensplaat* f 500.

Art. 6. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve daarvan; aankoop en onteigening van perceelen; kosten van exploten en processen; afkoop van rechten; kosten en ongelden betreffend koop- en andere overeenkomsten; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander voor de navermelde werken ter verbetering van de *Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet*:

verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de stelling f 500.

Art. 7. Materieel der genie voor het in staat van verdediging brengen der werken in verschillende stellingen f 58 800.

Art. 8. Doen van voorzieningen, opmetingen, waterpassingen, grondboringen, enz. in de verschillende liniën en vestingen, alwaar, ingevolge de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64) werken tot voltooiing van het vestingstelsel aangelegd of verbeterd moeten worden en voor welke in de voorgaande artikels geene gelden zijn uitgetrokken f 2 000.

Art. 9. Tegemoetkoming aan F. EYBERS te *Apeldoorn*, wegens vergoeding voor verrichte levering en werkzaamheden over het dienstjaar 1901 en teruggave van ingehouden boete ter zake van de, onder dagteekening van 12 December 1900, Vde afd. n°. 7, goedgekeurde overeenkomst betreffende het maken van sectorparken in de *Stelling van Amsterdam* (1ste gedeelte) f 8 700.

Art. 10. Onvoorzien uitgaven f 50 000. Totaal f 1 146 500.

een millioen eenhonderd zes en veertig duizend vijfhonderd gulden.

ART. 2.

Tot dekking der uitgaven, begrepen in de bij ARTIKEL 1 dezer wet vastgestelde begrooting, wordt aangewezen:

a. de som van *een millioen eenhonderd zestien duizend vijfhonderd gulden* beschikbaar gesteld bij het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1903;

b. het vermoedelijk batig slot der rekening van ontvang en uitgaaf wegens de begrooting ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst van 1902;

c. de toevallige baten, welke gedurende het jaar 1903 uit den aanleg der vestingwerken kunnen voortvloeien.

ART. 3.

Wanneer het bedrag uitgetrokken bij een der *artikelen* 2, 3, 4, 5, 6, 7, en 8 van ARTIKEL 1 dezer wet ontoereikend wordt bevonden, kan het, met inachtneming van het voorschrift van het tweede lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), door overschrijving uit *artikel* 10 van hetzelfde ARTIKEL 1 worden aangevuld.

ART. 4.

Op *artikel* 10 van ARTIKEL 1 dezer wet worden aangewezen de tot het dienstjaar 1903 behorende uitgaven, de voltooiing van het vestingstelsel betreffende, die hare omschrijving niet vinden in een der andere *artikelen* van genoemd artikel en moeten dienen ter voorziening in behoeften, die in den loop van dat dienstjaar onverwacht opkomen.

Die uitgaven worden, voor elke soort afzonderlijk, in de rekening gebracht en omschreven.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de behandeling van de begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1902, had de ondergeteekende de eer mede te deelen, dat het bepaald noodig is in de naaste toekomst met meer kracht dan tot nu toe geschiedde de ontworpen kringstelling van Amsterdam te voltooien (*Handelingen Tweede Kamer*, zitting 1901—1902, bladz. 661) en dat het in zijne bedoeling lag middelen te beramen om het afwerken van die Stelling te bespoedigen.

Voorts werd daarbij de toezegging gedaan, dat, mocht hij in staat worden gesteld te bewerken dat in dien zin een voorstel aan de Staten-Generaal ter overweging kon worden aangeboden, daarbij door hem eene uitgewerkte kostenberekening zoude worden overgelegd, terwijl in het tegengesteld geval zoodanige kostenberekening zoude worden gevoegd bij de eerstvolgende ontwerp-vestingbegrooting. (*Gedrukte Stukken* 1901—1902, 91, n°. 10, bladz. 4.)

In hoofdzaak zijn de gegevens, vereischt voor de samenstelling van een werkplan als hiervóór bedoeld en van de daarbij behorende kostenberekening, thans bij het Departement bijeengebracht, doch de ondergeteekende was nog niet in de gelegenheid om een en ander grondig te onderzoeken, zoodat hij tot zijn leedwezen niet in staat is, reeds nu de gedane toezegging gestand te doen.

Intusschen is het noodig met het afwerken van genoemde kringstelling voort te gaan en zijn dan ook, in overeenstemming met de in de laatste jaren gevolgde wijze van uitvoering van de Vestingwet, de bij dit wetsontwerp aangevraagde gelden nagenoeg geheel bestemd voor het afwerken van de Stelling van Amsterdam en zijn overigens voor de andere stellingen en liniën slechts geringe bedragen voor verbeteringen van ondergeschikt belang aangevraagd.

Hoe gaarne hij ook met meer kracht de afwerking van eerstgenoemde Stelling had ter hand genomen, zoo is door hem, met het oog op de vele en belangrijke uitgaven die voor andere diensten gevorderd worden, het totaal der vestingbegrooting nagenoeg gelijk genomen met het bedrag dat voor den dienst 1902 werd toegestaan.

In dezen gedachtengang is *f* 939 500 voor de Stelling van Amsterdam en slechts *f* 27 500 voor alle overige stellingen te zamen uitgetrokken, van welk laatste bedrag *f* 18 500 bestemd is voor verschillende verbeteringen in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie en *f* 8000 voor de Stelling van den Helder.

Onder verwijzing naar den toelichtenden staat zij voorts omtrent de hierna vermelde artikelen nog het volgende aangeteekend:

Art. 1. Het thans uitgetrokken bedrag is *f* 6320 hooger geraamd dan voor 1902, omdat het aanzienlijk tekort aan genie-officieren het in dienst stellen van meerder tijdelijk personeel noodzakelijk maakt.

Art. 4. Van het bedrag uitgetrokken voor het maken van bomvrije gebouwen met toebehooren in de Stelling van Amsterdam, is *f* 290 000 bestemd voor de voltooiing van de forten aan den Ham en bij Krommeniedijk, waaronder begrepen het maken van opstellingen voor snelvuurgeschut ten behoeve van de nabijverdediging in die werken.

Wijders is een bedrag van *f* 233 500 uitgetrokken als eerste termijn voor het afwerken van de forten bij Hoofddorp en bij Nigtevecht, waarvoor de gezamenlijke kosten worden geraamd op *f* 696 500.

Ten opzichte van het hiervóór vermelde bedrag voor de voltooiing van de forten aan den Ham en bij Krommeniedijk merkt de ondergeteekende nog op, dat van het op de vestingbegroting voor den dienst van 1902 voor die forten toegestane bedrag ongeveer *f* 45 000 niet voor dat doel zal kunnen worden verwerkt, omdat op dat dienstjaar, ten behoeve van den bouw van het fort bij Zuidwijkermeer, nog een bedrag moest worden verevend, waarop hij het samenstellen van de begroting voor het dienstjaar 1902 was niet gerekend. In verband hiermede is het laatstgenoemde bedrag thans opnieuw aangevraagd en in de hierboven vermelde som van *f* 290 000 begrepen.

Van het bedrag uitgetrokken voor den aanleg van beplantingen is *f* 25 000 bestemd voor beplantingen tot het maskeeren van de werken op het Westfront der Stelling.

Het bedrag uitgetrokken ten behoeve van de drinkwatervoorziening is bestemd voor de levering der pompwerktuigen — aanvankelijk voor een vermogen van 5000 M³. per etmaal —, voor de noodige aanvoer- en hevelleidingen, voor de uitbreiding van het aantal bronbuizen en voor het voortzetten van de stichting der gebouwen. Ten einde bij de opstelling der pompwerktuigen, waarvoor de overeenkomsten nog in 1902 zullen worden gesloten, geene vertraging te ondervinden, is het noodzakelijk aan de voltooiing der gebouwen met kracht voort te werken.

Art. 7. Het bedrag uitgetrokken voor het leveren van genie-materieel zal worden bestemd voor de aanschaffing van lantarens en meubilair, van materieel voor de inrichting van schuilplaatsen en voor ijzerdraadversperringen.

Art. 9. Bij de uitvoering van het bestek n°. 228, van den dienst 1900, betreffende het maken van sectorparken in de Stelling van Amsterdam 1ste gedeelte, heeft de aannemer van dat werk, ten gevolge van eene zeer aanzienlijke indrukking van den ondergrond, veel meer zand moeten aanvoeren dan waarop bij het samenstellen van het bestek was gerekend en is diens gevolg eene belangrijke vertraging bij de oplevering van het werk ontstaan.

Aangezien het door den aannemer ingediende verzoek om uitstel van oplevering en bijbetaling van de kosten van het meerdere geleverde zand bij het Departement van Oorlog werd ontvangen 4 dagen nadat de oplevering had moeten zijn geschied, kon — in verband met de bepalingen van § 37, 1°. en 2°. der Algemeene Voorwaarden voor de uitvoering van werken voor den dienst der genie — van uitstel van oplevering geen sprake zijn en verviel evenzeer de mogelijkheid om door wijziging van de overeenkomst aan den aannemer eene tegemoetkoming voor het meerder geleverde toe te kennen.

Dientengevolge is de geleden schade geheel ten laste van den aannemer gekomen en is aan dezen bovendien boete voor te late oplevering opgelegd.

Daar echter de billijkheid van het verzoek van meergenoemden aannemer, om vergoeding van de verrichte leveringen en werkzaamheden en teruggave van de verbeurde boete, door den ondergeteekende wordt erkend, heeft hij gemeend het daarvoor vereischt bedrag op deze begroting te moeten aanvragen.

De Minister van Oorlog,

J. W. BERGANSIUS.

BEREKENING DER MIDDELEN TOT DEKKING VAN HET BEDRAG DEZER BEGROOTING.

De middelen tot dekking der uitgaven, ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1903, zijn aldus te berekenen:

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1875 is toegestaan *f* 3 000 000,00. De uitgaven bedragen *f* 2 222 762,40. Bleef dus beschikbaar op 1875 *f* 777 237,60.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1876 is toegestaan *f* 2 700 000,00. De middelen over 1876 bedroegen dus *f* 3 477 237,60. De uitgaven bedragen *f* 1 650 843,17⁵. Bleef dus beschikbaar op 1876 *f* 1 826 394,42⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1877 is toegestaan *f* 2 610 000,00. De middelen over 1877 bedroegen dus *f* 4 436 394,42⁵. De uitgaven bedragen *f* 2 918 549,17. Op 1877 bleef alzoo beschikbaar *f* 1 517 845,25⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1878 is toegestaan *f* 1 880 000,00. De middelen over 1878 bedroegen dus *f* 3 397 845,25⁵. De uitgaven bedragen *f* 2 551 431,23⁵. Op 1878 bleef alzoo beschikbaar *f* 846 414,02.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1879 is toegestaan *f* 2 897 000,00. De middelen over 1879 bedroegen dus *f* 3 743 414,02. De uitgaven bedragen *f* 1 929 480,20⁵. Op 1879 bleef alzoo beschikbaar *f* 1 813 933,81⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1880 is toegestaan *f* 2 540 000,00. De middelen over 1880 bedroegen dus *f* 4 353 933,81⁵. De uitgaven bedragen *f* 2 347 958,73. Op 1880 bleef alzoo beschikbaar *f* 2 005 975,08⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1881 is toegestaan *f* 1 400 000,00. De middelen over 1881 bedroegen dus *f* 3 405 975,08⁵. De uitgaven bedragen *f* 2 122 872,39. Op 1881 bleef alzoo beschikbaar *f* 1 283 102,69⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1882 is toegestaan *f* 1 987 000,00. De middelen over 1882 bedroegen dus *f* 3 270 102,69⁵. De uitgaven bedragen *f* 2 109 195,98. Op 1882 bleef alzoo beschikbaar *f* 1 160 906,71⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1883 is toegestaan *f* 2 591 400,00. De middelen over 1883 bedroegen dus *f* 3 752 306,71⁵. De uitgaven bedragen *f* 2 231 978,38⁵. Op 1883 bleef alzoo beschikbaar *f* 1 520 328,33.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1884 is toegestaan *f* 1 446 600,00. De middelen over 1884 bedroegen dus *f* 2 966 928,33. De uitgaven bedragen *f* 1 548 626,91⁵. Op 1884 bleef alzoo beschikbaar *f* 1 418 301,41⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1885 is toegestaan *f* 1 663 900,00. De middelen over 1885 bedroegen dus *f* 3 082 201,41⁵. De uitgaven bedragen *f* 2 520 036,98. Op 1885 bleef alzoo beschikbaar *f* 562 164,43⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1886 is toegestaan *f* 1 912 970,00. De middelen over 1886 bedroegen dus *f* 2 475 134,43⁵. De uitgaven bedragen *f* 1 608 463,01⁵. Op 1886 bleef alzoo beschikbaar *f* 866 671,42.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1887 is toegestaan *f* 1 677 780,00. De middelen over 1887 bedroegen dus *f* 2 544 451,42. De uitgaven bedragen *f* 1 525 921,85⁵. Op 1887 bleef alzoo beschikbaar *f* 1 018 529,56⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1888 is toegestaan *f* 1 026 000,00. De middelen over 1888 bedroegen dus *f* 2 044 529,56⁵. De uitgaven bedragen *f* 888 815,50⁵. Op 1888 bleef alzoo beschikbaar *f* 1 155 714,06.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1889 is toegestaan *f* 928 500,00. De middelen over 1889 bedroegen dus *f* 2 084 214,06. De uitgaven bedragen *f* 1 337 882,93. Op 1889 bleef alzoo beschikbaar *f* 746 331,13.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1890 is toegestaan *f* 977 500,00 en bij de wet tot verhooging van dit hoofdstuk *f* 350 000,00. De middelen over 1890 bedroegen dus *f* 2 073 831,13. De uitgaven bedragen *f* 1 858 302,62⁵. Op 1890 bleef alzoo beschikbaar *f* 215 528,50⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1891 is toegestaan *f* 1 422 000,00 en bij de wet tot verhooging van dit hoofdstuk *f* 630 000,00. De middelen over 1891 bedroegen dus *f* 2 267 528,50⁵. De uitgaven bedragen *f* 1 931 110,74. Op 1891 bleef alzoo beschikbaar *f* 336 417,76⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1892 is toegestaan *f* 1 300 000,00

en bij de wet tot verhooging van dit hoofdstuk f 75 000,00. De middelen over 1892 bedroegen dus f 1 711 417,76⁵. De uitgaven bedragen f 1 374 870,72⁵. Op 1892 bleef alzoo beschikbaar f 336 547,04.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1893 is toegestaan f 1 904 000,00. De middelen over 1893 bedroegen dus f 2 240 547,04. De uitgaven bedragen f 1 787 102,31. Op 1893 bleef alzoo beschikbaar f 453 444,73.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1894 is toegestaan f 1 591 000,00. De middelen over 1894 bedroegen dus f 2 044 444,73. De uitgaven bedragen f 1 660 534,19⁵. Op 1894 bleef alzoo beschikbaar f 383 910,53⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1895 is toegestaan f 1 125 000,00. Bate wegens bijdrage door den Haarlemmermeerpolder in de kosten van het maken van eene dubbele schutsluis, een gedeelte slaperdijk, zandophoogingen voor een fort, enz. in den Haarlemmermeerpolder bij Aalsmeer f 42 500,00. De middelen over 1895 bedroegen dus f 1 551 410,53⁵. De uitgaven bedragen f 1 107 491,52. Op 1895 bleef alzoo beschikbaar f 443 919,01⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1896 is toegestaan f 797 000,00. De middelen over 1896 bedroegen dus f 1 240 919,01⁵. De uitgaven bedragen f 760 007,87⁵. Op 1896 bleef alzoo beschikbaar f 480 911,14.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1897 is toegestaan f 1 050 000,00. De middelen over 1897 bedroegen dus f 1 530 911,14. De uitgaven bedragen f 1 045 570,97. Op 1897 bleef alzoo beschikbaar f 485 340,17.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1898 is toegestaan f 1 100 000,00 en bij de wet tot verhooging van dit hoofdstuk f 9 000,00. De middelen over 1898 bedroegen dus f 1 594 340,17. De uitgaven bedragen f 1 227 683,47. Op 1898 bleef alzoo beschikbaar f 366 656,70.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1899 is toegestaan f 619 000,00. De middelen over 1899 bedroegen dus f 985 656,70. De uitgaven bedragen f 652 570,26. Op 1899 bleef alzoo beschikbaar f 333 086,44.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1900 is toegestaan f 851 000,00. De middelen over 1900 bedroegen dus f 1 184 086,44. De uitgaven bedragen f 888 292,64⁵. Op 1900 bleef alzoo beschikbaar f 295 793,79⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1901 is toegestaan f 850 000,00. De middelen over 1901 bedroegen dus f 1 145 793,79⁵. Blijkens den staat der uitgaven over 1901 als bijlage bij het ontwerp dezer begrooting voor 1903 gevoegd, zullen de uitgaven over 1901 ongeveer bedragen f 915 825,00. Op 1901 blijft dus vermoedelijk beschikbaar f 229 968,79⁵.

Op hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1902 is toegestaan f 932 380,00. De middelen over 1902 worden dus geschat te bedragen f 1 162 348,79⁵. De uitgaven over dit jaar zullen niet hooger zijn dan f 1 132 348,79⁵. Over 1902 blijft dus vermoedelijk nog beschikbaar f 30 000,00.

Bij de Staatsbegrooting, VIIIste hoofdstuk, voor 1903 wordt ter bestrijding der uitgaven voor de voltooiing van het vestingstelsel gevraagd f 1 116 500,00. De middelen over 1903 kunnen dus worden geraamd op het bedrag van f 1 146 500,00.

TOELICHTENDE STAAT, *betreffende het geheele bedrag van de kosten der werken, welke zijn begrepen in de begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1903.*

Art. 2. Nieuwe Hollandsche Waterlinie:

1. Verbeteren van inundatiemiddelen in de geheele linie. Besteed in 1882 f 95 750; in 1883 f 450; in 1884 f 600; in 1885 f 26 320; in 1886 f 51 610; in 1887 f 650; in 1888 f 22 040; in 1889 f 23 770; in 1890 f 4 284; in 1891 f 14 055; in 1892 f 7 420; in 1893 f 50 200; in 1894 f 37 910; 1895 f 20 040; in 1896 f 43 694; in 1897 f 1 815; in 1898 f 9 173; in 1899 f 8 455; in 1900 f 10 380; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 8 440; in 1902 f 4 500; wordt thans aangevraagd: *Memorie.*

2. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de geheele linie. Besteed in 1882 f 43 600; in 1883 f 120 810; in 1884 f 118 320; in

1885 f 82 000; in 1886 f 76 730; in 1888 f 2 870; in 1889 f 4 830; in 1890 f 10 906; in 1891 f 11 625; in 1892 f 16 160; in 1893 f 15 520; in 1894 f 27 310; in 1895 f 34 400; in 1896 f 29 174; in 1897 f 17 157; in 1898 f 11 356; in 1899 f 22 942; in 1900 f 25 940; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 29 100; in 1902 f 45 100; wordt thans aangevraagd f 18 500. Totaal wordt thans aangevraagd f 18 500.

Art. 3. Stelling van den Helder:

1. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de geheele Stelling. Besteed in 1883 f 2 940; in 1884 f 10 600; in 1885 f 360; in 1886 f 4 060; in 1887 f 6 760; in 1888 f 19 330; in 1889 f 21 945; in 1890 f 38 450; in 1891 f 15 990; in 1892 f 12 530; in 1893 f 10 450; in 1894 f 29 230; in 1895 f 25 560; in 1896 f 13 242; in 1897 f 6 058; in 1898 f 32 963; in 1899 f 9 665; in 1900 f 7 920; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 22 995; in 1902 f 2 850; wordt thans aangevraagd f 8 000.

Art. 4. Stelling van Amsterdam:

1. Onteigening van gronden en uitvoering van voorbereidende werkzaamheden voor verschillende werken in de Stelling. Besteed in 1883 f 1 800; in 1884 f 90 220; in 1885 f 239 700; in 1886 f 162 400; in 1887 f 48 600; in 1888 f 113 270; in 1889 f 213 332; in 1890 f 127 750; in 1891 f 66 660; in 1892 f 27 240; in 1893 f 290 740; in 1894 f 123 910; in 1895 f 74 310; in 1896 f 43 750; in 1897 f 15 706; in 1898 f 14 023; in 1899 f 10 875; in 1900 f 4 850; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 11 840; wordt thans aangevraagd f 1 000.

2. Maken van aardwerken, zandophoogingen, metsel- en betonwerken, enz. voor verschillende werken in de Stelling. Besteed in 1885 f 383 230; in 1886 f 160 520; in 1887 f 759 450; in 1888 f 311 220; in 1889 f 465 800; in 1890 f 534 000; in 1891 f 667 690; in 1892 f 448 930; in 1893 f 383 550; in 1894 f 312 370; in 1895 f 254 400; in 1896 f 120 955; in 1897 f 54 562; in 1898 f 8 835; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1902 f 55 000; wordt thans aangevraagd f 18 000.

3. Maken van bomvrije gebouwen met toebehooren in de verschillende werken in de Stelling. Besteed in 1897 f 742 848; in 1898 f 942 374; in 1899 f 277 549; in 1900 f 430 390; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 216 940; in 1902 411 500; wordt thans aangevraagd f 534 600.

4. Maken van pantseringen voor verschillende werken in de Stelling. Besteed in 1900 f 110 890; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 130 730; in 1902 f 90 000; wordt thans aangevraagd: *Memorie*.

5. Ophoogen en maken van wegen en inundatiekaden en maken van bruggen en steigers. Besteed in 1890 f 100; in 1891 f 95 660; in 1892 f 154 830; in 1893 f 62 240; in 1894 f 42 780; in 1895 f 194 320; in 1896 f 169 224; in 1897 f 19 469; in 1898 f 36 392; in 1899 f 88 547; in 1900 f 46 330; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 56 360; in 1902 f 44 000; wordt thans aangevraagd f 29 900.

6. Inrichten en verbeteren van inundatiemiddelen. Besteed in 1887 f 9 390; in 1888 f 134 740; in 1889 f 70 580; in 1890 f 362 860; in 1891 f 212 200; in 1892 f 98 510; in 1893 f 161 410; in 1894 f 121 710; in 1895 f 26 960; in 1896 f 8; in 1887 f 992; in 1898 f 12 833; in 1899 f 4 850; in 1900 f 26 470; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 18 610; wordt thans aangevraagd: *Memorie*.

7. Maken van loodsen, munitie- en buskruitmagazijnen. Besteed in 1891 f 54 590; in 1892 f 11 750; in 1893 f 58 830; in 1894 f 227 900; in 1895 f 131 830; in 1896 f 82 277; in 1898 f 1 483; in 1899 f 23 534; in 1900 f 19 315; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 f 10 840; in 1902 f 12 000; wordt thans aangevraagd f 17 000.

8. Aanleg van beplantingen. Besteed in 1890 f 11 950; in 1891 f 10 285; in 1892 f 42 580; in 1893 f 6 400; in 1894 f 2 860; in 1895 f 3 785; in 1896 f 2 050; in 1897 f 1 650; in 1898 f 525; in 1899 f 2 660; in 1900 f 900; zal vermoedelijk

besteed worden op den dienst van 1901 *f* 15 910; in 1902 *f* 20 000; wordt thans aangevraagd *f* 27 100.

9. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de geheele Stelling. Besteed in 1892 *f* 3 990; in 1893 *f* 30 970; in 1894 *f* 30 150; in 1895 *f* 10 485; in 1896 *f* 5 063; in 1897 *f* 25 675; in 1898 *f* 2 730; in 1899 *f* 9 115; in 1900 *f* 10 915; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 *f* 31 880; in 1902 *f* 17 100; wordt thans aangevraagd *f* 900.

10. Onteigening van gronden en verdere werken ten behoeve van de drink-watervoorziening. Besteed in 1898 *f* 29 395; in 1899 *f* 2 820; in 1900 *f* 460; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 *f* 111 530; in 1902 *f* 150 000; wordt thans aangevraagd *f* 261 000.

11. Onteigening van gronden en verdere werken ten behoeve van het in-richten van groepdepots en sectorparken. Besteed in 1900 *f* 12 710; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 *f* 116 420; in 1902 *f* 100 000; wordt thans aangevraagd *f* 50 000. Totaal wordt thans aangevraagd *f* 939 500.

Art. 5. Stelling van 't Hollandsch diep en het Volkerak:

Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de positiën van Willemstad en Ooltgensplaat. Besteed in 1888 *f* 10 200; in 1889 *f* 2 700; in 1890 *f* 53 420; in 1891 29 535; in 1892 *f* 17 300; in 1893 *f* 1 230; in 1894 *f* 7 880; in 1895 *f* 12 915; in 1896 *f* 10 123; in 1897 *f* 2 587; in 1898 *f* 1 546; in 1899 *f* 1 251; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 *f* 500; in 1902 *f* 500; wordt thans aangevraagd *f* 500.

Art. 6. Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet:

Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de Stelling. Besteed in 1884 *f* 5 210; in 1885 *f* 26 000; in 1886 *f* 31 000; in 1887 *f* 2 000; in 1888 *f* 11 650; in 1889 *f* 29 510; in 1890 *f* 31 240; in 1891 *f* 7 495; in 1892 *f* 24 300; in 1893 *f* 8 200; in 1894 *f* 12 230; in 1895 *f* 10 760; in 1896 *f* 9 162; in 1897 *f* 10 596; in 1898 *f* 2 390; in 1899 *f* 5 784; in 1900 *f* 10 025; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 *f* 565; in 1902 *f* 500; wordt thans aangevraagd *f* 500.

Art. 7. Materieel der genie voor het in staat van verdediging brengen der werken in verschillende Stellingen. Besteed in 1887 *f* 14 190; in 1888 *f* 40 000; in 1889 *f* 44 250; in 1890 *f* 48 310; in 1891 *f* 39 665; in 1892 *f* 24 210; in 1893 *f* 91 670; in 1894 *f* 72 720; in 1895 *f* 33 330; in 1896 *f* 21 160; in 1897 *f* 11 766; in 1898 *f* 13 641; in 1899 *f* 35 983; in 1900 *f* 73 920; zal vermoedelijk besteed worden op den dienst van 1901 *f* 56 255; in 1902 *f* 43 600; wordt thans aangevraagd *f* 58 800.

VERZAMELING.

Art. 2. Nieuwe Hollandsche Waterlinie. Wordt thans aangevraagd *f* 18 500.

Art. 3. Stelling van den Helder. Wordt thans aangevraagd *f* 8 000.

Art. 4. Stelling van Amsterdam. Wordt thans aangevraagd *f* 939 500.

Art. 5. Stelling van 't Hollandsch diep en het Volkerak. Wordt thans aangevraagd *f* 500.

Art. 6. Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet. Wordt thans aangevraagd *f* 500.

Art. 7. Materieel der genie. Wordt thans aangevraagd *f* 58 800.

Komt bij: de bedragen der artikelen in de vestingbegrooting, dienst 1902, als: artikel 1 wordt thans aangevraagd *f* 60 000; artikel 8 wordt thans aangevraagd *f* 2 000; artikel 9 wordt thans aangevraagd *f* 8 700; artikel 10 wordt thans aangevraagd *f* 50 000.

Totaal wordt thans aangevraagd *f* 1 146 500.

STAAT DER UITGAVEN OVER 1901.

Art. 1. a. Toelagen en dagelden aan teekenaars, buitengewone opzichters, enz. *f* 31 402.

b. Toelagen aan officieren der genie *f* 22 662.

c. Reis- en verblijfkosten *f* 3 376.

d. Schadeloosstelling voor bureel- en lokaalbehoeften *f* 4 300. Totaal *f* 61 740.

Art. 2. Werken tot verbetering van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie:

1. Verbeteren van inundatiemiddelen in de geheele linie *f* 8 440.
2. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de geheele linie *f* 29 100. ⁽¹⁾ Totaal *f* 37 540.

Art. 3. Werken tot verbetering van de Stelling van den Helder:

1. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de geheele Stelling *f* 22 995.
2. Maken van gedekte opstellingen voor de afstandsmeting in de open kustbatterijen *f* 15 170. ⁽²⁾ Totaal *f* 38 165.

Art. 4. Werken tot verbetering van de Stelling van Amsterdam:

1. Onteigening van gronden en uitvoering van voorbereidende werkzaamheden voor verschillende werken in de Stelling *f* 11 840.
2. Maken van aardwerken, zandophoogingen, metsel- en betonwerken, enz. voor verschillende werken in de Stelling. Niets.
3. Maken van bomvrije gebouwen met toebehooren in verschillende werken in de Stelling *f* 216 940.
4. Maken van pantseringen voor verschillende werken in de Stelling *f* 130 730.
5. Ophoogen en maken van wegen en inundatiekaden en maken van bruggen en steigers *f* 56 360.
6. Inrichten en verbeteren van inundatiemiddelen *f* 18 610.
7. Maken van loodsen, munitie- en buskruitmagazijnen *f* 10 840.
8. Aanleg van beplantingen *f* 15 910.
9. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de geheele Stelling *f* 31 880.
10. Maken van werken ten behoeve van de drinkwatervoorziening *f* 111 530.
11. Onteigening van gronden en verdere werken ten behoeve van het inrichten van groepdepots en sectorparken *f* 116 420. ⁽³⁾ Totaal *f* 721 060.

Art. 5. Werken tot verbetering van de Stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak:

Verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de positiën van Willemstad en Ooltgensplaat *f* 500.

Art. 6. Werken tot verbetering van de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet:

Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de Stelling *f* 565. ⁽⁴⁾

*Art. 7. Materieel der genie voor het in staat van verdediging brengen der werken in verschillende Stellingen *f* 56 255. ⁽⁵⁾*

Art. 8. Opmetingen, enz., betreffende werken in liniën en vestingen, hiervoor niet vermeld. Niets.

Art. 9. Onvoorziene uitgaven. ⁽⁶⁾

TOTAAL *f* 915 825.

⁽¹⁾ Op dit artikel is overgeschreven van art. 9: „Onvoorziene uitgaven” *f* 7340.

⁽²⁾ Als voren *f* 7265.

⁽³⁾ Als voren *f* 28 360.

⁽⁴⁾ Als voren *f* 65.

⁽⁵⁾ Als voren *f* 455.

⁽⁶⁾ Van dit artikel overgeschreven op de artt. 2, 3, 4, 6 en 7: *f* 7340, *f* 7265, *f* 28 360, *f* 65 en *f* 455.

